

- мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти* (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т., т. 1 / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. С. 176–185.
3. Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2011. 20 с.
  4. Кисличенко В. А. Логопедичний супровід як інноваційний підхід до корекції порушень мовлення. *Теоретичні і практичні наукові інновації*. 2015. С. 9–13.
  5. Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ: навч.-метод. посіб. Київ: Атопол, 2018. 100 с.
  6. Ласточкіна О. В. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 3. С. 144–149.
  7. Нікіщенко Г. Підготовка дітей з вадами мовлення в компенсуючому дитячому садку (групі). *Дитячий садок*. 2005. № 35. Вкладка.
  8. Токар Н. І. Логопедичний супровід дітей з ООП в закладах дошкільної освіти. *Інтеграція як освітня стратегія модернізації дошкільної освіти*: збірник наукових праць [ред. кол.: В. І. Очеретянко (гол.) та ін.]. Хмельницький: ХОШПО, 2019. 550 с.

*Ірина Борушко*

## **ПЕДАГОГІЧНИЙ АРТИСТИЗМ ЯК ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МУЗИКАНТА-ПЕДАГОГА**

Принципи гуманізації освіти третього тисячоліття направлені на створення сприятливих умов підготовки фахівців нової генерації. Сьогодні на особливу увагу заслуговує питання професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога, який має успішно конкурувати в країні, де вже більше року йде повномасштабна війна.

У сучасного вчителя з'являються нові задачі, які вони мають вирішити, наприклад, опанувати технічні засоби навчання, які так необхідні при дистанційному навчанні. Раніше вчитель був просто джерелом інформації для дитини, а зараз – педагог, наставник, друг, коуч, порадижник, людина, що надихає, розуміє та поважає учнів, розкриває потенціал, підтримує у будь-якій ситуації. Вчитель має бути прикладом для дитини: освіченим, компетентним, різносторонньо розвиненим, кмітливим та креативним, також творчою особистістю, яка вмє яскраво й

переконливо передавати почуття, поєднувати логічне та образне мислення, розвивати інтуїцію, вміння імпровізувати та володіти педагогічним артистизмом.

Розвиток педагогічного артистизму вчителя заслуговує на особливу увагу і саме від його рівня майстерності залежить на якій ноті пройде урок, з яким настроєм будуть навчатися учні, які емоції вони будуть переживати.

Педагогічний артистизм досліджували з філософської точки зору: В. Іванов, М. Бердяєв, Я. Пономарьов та ін., з психологічної: О. Леонтьєв, Л. Виготський, Б. Ананьєв. Педагогічний артистизм як красу внутрішнього світу вчителя вивчали В. Загвязський, І. Кривонос, Є. Ільїн, А. Макаренко та ін. Педагогічний артистизм майбутніх педагогів-музикантів досліджували: Т. Багрій, О. Булатова, Ч. Гуй та ін.

У своєму дослідженні А. Добридень стверджує, що «сучасний педагог – це духовно-моральна, свідомо-стійка та інтелектуально-багата особистість, яка прагне до постійного саморозвитку. При вивченні педагогічної творчості виникає проблема формування артистизму – важливої професійної якості особистості, що сприяє успішній самореалізації і вирішенню професійно-творчих завдань» [4].

Артистизм – це багатство і краса внутрішнього світу педагога, уміння вирішувати завдання, проектувати майбутнє, представляти його в образах, використовувати фантазію та інтуїцію, гармонійно поєднувати логічне і естетичне [1, с.84].

В словнику іншомовних слів, слово артистизм (фр. *artistique* – художній) визначається як притаманний артистові, майстерний, мистецький [6].

Поняття «артистизм» розглядало багато дослідників, наприклад М. Давидов бачить артистизм як органічне поєднання зовнішньої театральності і глибокого музикування на сцені у процесі комунікативного самовираження і психічного спілкування музиканта з аудиторією [3, с. 64].

С. Клубкова трактує артистизм як складну систему якостей особистості, що включає уміння, навички, спеціальні здібності перевтілюватися в нові образи при високій професійній майстерності, сприяє вільному творчому самовираженню [5, с. 185].

Педагогічний артистизм дуже важливий у професії музиканта-педагога. Музиканту мало мати музичний слух, музичну пам'ять, відчуття ритму та темпу, він обов'язково повинен бути емоційним та артистичним. Саме артистизм допомагає музиканту вжитися в роль, відчути музичний твір, епоху, стиль та передати ці емоції глядачеві. Якщо розглянемо особистість диригента, то для нього мало володіти вище перерахованими якостями. Диригент – це людина, яка володіє своїми жестами, рухами, обличчям, емоціями, вміє контролювати не тільки себе, а й керувати іншими.

Перед виступом на публіці диригент та виконавці мають налаштувати себе до того, що безліч людей будуть дивитися, слухати та

---

оцінювати їх виступ, «увійти в роль», заспокоїтися, щоб всю енергію, всі емоції передати глядачам на сцені, а не пережити їх ще до виступу.

Важливим моментом у роботі диригента з хором є невеличка «психологічна пауза». Вона потрібна як для хору так і для диригента. За допомогою цієї паузи, хористи та диригент можуть налаштувати себе на роботу, налаштуватися на образ твору. Ось таку паузу можна також віднести до педагогічного артистизму.

Педагогічний артистизм – це складний процес, який об'єднує фізичні, психологічні та духовні можливості педагога-хормейстера. Студенти мають не тільки вивчити мелодію та слова пісні, а й знати історію написання твору, виконавський стиль композитора, характерні особливості, розуміти виконавські складнощі, який має бути характер, які емоції повинен пережити диригент, виконуючи цей музичний твір.

Педагогічний артистизм є не тільки одним із зовнішніх факторів людини (жести, інтонація, міміка тощо), а й вміння перелаштовуватися на новий образ, нові ситуації. Багато вчених пов'язують педагогічний артистизм з уміннями педагога та розглядають як професійну особливість, яку можна утворити при підготовці вчителів [2, с. 43–49]. Якщо вчитель втрачає здатність регулювати освітній процес, то невидимий зв'язок між вчителем та учнями зникає і тоді педагог має тільки зовнішній контроль, а не самоконтроль [7, с. 29].

Для розвитку артистизму потрібно збагачувати свій виконавський досвід, відвідувати концерти, вистави, брати участь у концертах, конкурсах, фестивалях. Під час виступу, виконавець зосереджується на своєму виконанні та ідеалізує його, виправляє помилки. Один із способів виправити свої помилки – це записати свій виступ на відео та переглянути його. Виконавець побачить та проаналізує свої помилки та зможе більш точно виправити їх.

У кожного фахівця різний рівень педагогічної майстерності, педагогічного артистизму, тому ми маємо постійно навчатися, покращувати свої знання, вміння та навички. Сучасний світ вимагає від нас тримати наш мозок в тонусі, йти в ногу з часом, прагнути до нових знань, щоб в майбутньому бути конкурентноспроможними.

Отже, в результаті нашого дослідження з'ясовано, що опанування професії вчителя музичного мистецтва передбачає формування та розвиток інтуїції, емоційності, креативності, емпатії, уяви, здібності до імпровізації та інших якостей, які є основою педагогічного артистизму, який в свою чергу являється складовою професійної компетентності музиканта-педагога.

#### **Список використаних джерел**

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка. К.: Лібра, 1996. 224 с.
2. Внукова О. М. Розвиток артистизму як необхідної складової педагогічної майстерності майбутніх інженерів-педагогів. *Гуманітарний вісник*

- ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». К.: Гнозис, 2015. Додаток 2 до Вип. 35, Т. IV(16): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». С. 43–49. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1280/1/%D0%92%D0%BD%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83.pdf>
3. Давидов М. Наукова термінологія в музичній педагогіці. *Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського*. 2009. № 1(2). С. 63–82.
  4. Добридень А. В. Формування педагогічного артистизму майбутнього вчителя початкової школи. URL: <http://dspace.udpu.edu.ua:8181/handle/6789/9101>
  5. Клубкова С. А. Артистизм майбутнього вчителя музичного мистецтва як компонент готовності до хормейстерської діяльності. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2019. Вип. 1–2(13–14). С. 184–185.
  6. Лук'янюк В. М. Словник іншомовних слів, 2001–23. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=1965&action=show>
  7. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. 349 с. URL: <http://kipt.com.ua/wp-content/uploads/2018/12/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9F%D0%95%D0%94%D0%90%D0%93%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%90-%D0%9C%D0%90%D0%99%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%9D%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%AC.pdf>

*Катерина Броїло*

## ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З початком конфлікту на сході України в 2014 році економіка нашої країни стала зазнавати значних збитків та змін. А з початком військової агресії з боку Росії Україна отримала масштабні руйнування, в результаті чого економічний прогрес, якого було досягнуто упродовж останніх років, знищено повністю.

Стан економіки України зазнав занепаду через руйнування енергетичної інфраструктури, пошкодження та знищення промислових підприємств, блокування портів.

Головними наслідками економічної кризи в Україні, спричиненої війною, є:

1. Зменшення або втрата інвестицій, погіршення бізнес-клімату, що, в свою чергу, обмежує розвиток підприємництва та зменшує виробництво.